

Εισαγωγή

Μελετώντας την Ανατομία

Η Ανατομία είναι ένα αντικείμενο που εμπεριέχει την οπτική επιφάνη: σε ιδανικές συνθήκες θα χρειαστεί κανείς να μπορεί να βλέπει, να αγγίζει, να νοιώθει για να έχει αντίληψη των τριών διαστάσεων. Όταν διαβάζει κανείς ένα ορισμένο κείμενο, πρέπει να μπορεί να αναπαραστήσει, να σχεδιάσει τις ανατομικές δομές που αναφέρονται: ανατομικά παρασκευάσματα και ένας καλός ανατομικός άτλαντας, είτε σε μορφή βιβλίου είτε σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, είναι αυτά που θα βοηθήσουν.

Ο κάθε άνθρωπος διαβάζει με διαφορετικό τρόπο και για μερικούς η αντίληψη και η κατανόηση των τριών διαστάσεων μπορεί να είναι πιο εύκολη απ' ό,τι σε άλλους. Παρ' όλα αυτά, σας προτείνω να χρησιμοποιήσετε ως βάση για τη μελέτη σας το νευρικό σύστημα και τις κύριες αρτηρίες, σε συνδυασμό με το ακόλουθο θεωρητικό μοντέλο, που είναι κοινό για όλα τα έμβια δύντα:

- αναπαραγόμαστε
- αναζητούμε την τροφή μας
- απορροφούμε και μεταβολίζουμε τις τροφές μας
- αποβάλλουμε τα όχρηστα προϊόντα
- προσταθούμε να παρατείνουμε τη ζωή μας και
- κάνουμε προσπάθειες να ελέγχουμε αυτές τις διαδικασίες.

Οδηγά σημεία και επίπεδο (ύψος) των αντίστοιχων σπονδύλων

Η προβολή των εσωτερικών οργάνων στην επιφάνεια του σώματος είναι σημαντική, δεδομένου ότι θέτει τα θεμέλια για την κλινική εξέταση του ασθενούς. Διαβάζοντας για οποιαδήποτε ανατομική δομή, π.χ. για ένα όργανο όπως η καρδιά, θα πρέπει να προσπαθήσετε να απεικονίσετε το ανθρώπινο σώμα και στη συνέχεια να καθορίσετε τις σχέσεις αυτού που σχεδιάσατε με μια συγκεκριμένη περιοχή. Ακόμη καλύτερα θα είναι εάν χρησιμοποιήσετε έναν φίλο σας ως ανατομικό μοντέλο (δεν εξυπηρετεί το να κοιτάζει κανείς τον εαυτό του στον καθρέπτη, γιατί η δεξιά και η αριστερή πλευρά είναι αντίστροφα από το κανονικό).

Όταν περιγράφουμε το οριζόντιο επίπεδο σε μια ανατομική δομή, η περιγραφή γίνεται σε σχέση με τον ή τους σπονδύλους στο ίδιο επίπεδο – δηλαδή σε μια εγκάρσια τομή. Αυτό χαρακτηρίζεται ως «επίπεδο του ή των αντίστοιχων σπονδύλων».

Τόσο τα οδηγά σημεία στην επιφάνεια του σώματος όσο και οι σχέσεις με τον ή τους σπονδύλους του ίδιου επιπέδου είναι χρήσιμα στην κλινική πρακτική.

Διαβάστε το Σχήμα 1.1 και σημειώστε ότι:

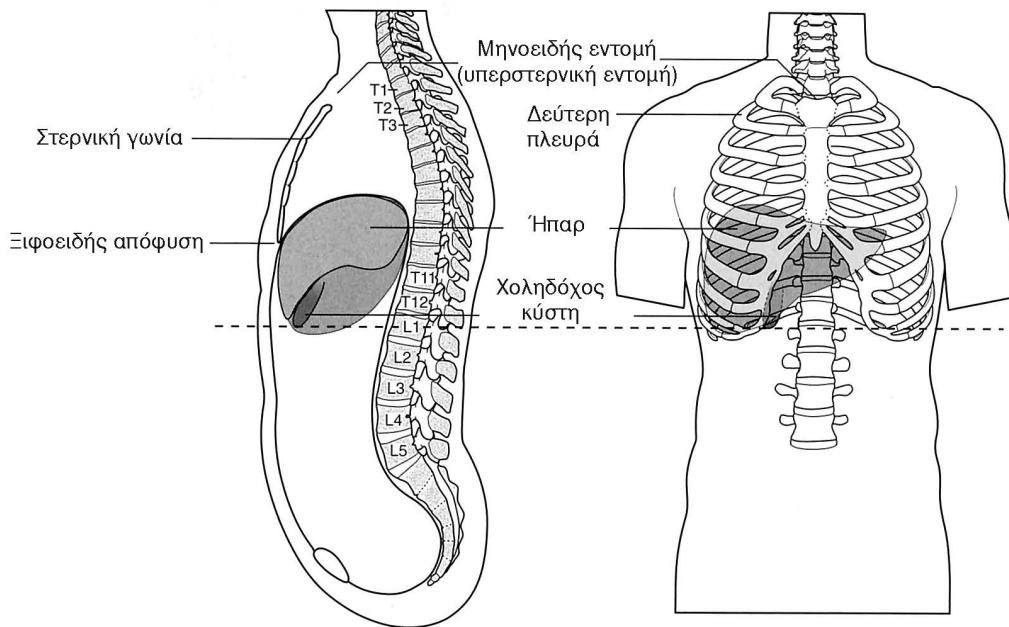
- η μηνοειδής (σφαγιτιδική) εντομή βρίσκεται στο ύψος του 2ου θωρακικού σπονδύλου
- η στερνική γωνία βρίσκεται στο ύψος του 4ου θωρακικού σπονδύλου
- η ξιφοειδής απόφυση βρίσκεται στο ύψος του 9ου θωρακικού σπονδύλου (περίπου)
- η χοληδόχος κύστη (αν την προβάλλουμε στην πρόσθια επιφάνεια του κορμού) αντιστοιχεί στο άκρο του πλευρικού χόνδρου της 9ης πλευράς (στο πρόσθιο άκρος της 9ης πλευράς). Προς τα πίσω αντιστοιχεί στο ύψος του 1ου οσφυϊκού σπονδύλου.

Περιοχική και συστηματική ανατομική

Το καρδιαγγειακό και το νευρικό σύστημα βρίσκονται σε όλες τις περιοχές του σώματος. Το αναπνευστικό σύστημα βρίσκεται στην κεφαλή, τον τράχηλο και τον θώρακα. Το πεπτικό σύστημα βρίσκεται στην κεφαλή, τον τράχηλο, τον θώρακα, την κοιλιά και το περίνεο. Το να μελετά κανείς την ανατομία κατά συστήματα μπορεί να δίνει μια εικόνα για ένα συγκεκριμένο σύστημα, είναι όμως όχρηστο στην πράξη, καθώς θα σήμαινε ότι, για παράδειγμα, διάφορα τμήματα του θώρακα θα πρέπει να τα εξετάζουμε σε πολλές, διαφορετικές περιστάσεις, ανάλογα με το σύστημα που μελετάμε κάθε φορά. Με τη μελέτη κατά συστήματα μπορούμε επίσης να κατανοήσουμε το γεγονός ότι η νόσος δεν γνωρίζει δριά: ένα βρογχογενές καρκίνωμα μπορεί να δώσει συμπτώματα από περισσότερα του ενός συστήματα, διότι μπορεί να έχουν εμπλακεί γειτονικοί ιστοί. Και οι δύο προσεγγίσεις για την ανατομική μελέτη, κατά συστήματα ή/και κατά περιοχή, είναι σημαντικές. Ύστερα από μια σύντομη επισκόπηση των ανατομικά σημαντικών συστημάτων, σε αυτό το βιβλίο χρησιμοποιείται η ανατομική μελέτη κατά περιοχή.

Εμβρυϊκή ανάπτυξη

Η γνώση της εμβρυϊκής ανάπτυξης είναι αναγκαία για να κατανοήσουμε πώς προκύπτουν οι συγγενείς ανωμαλίες και βοηθά στο να αξιολογήσουμε γιατί οι διάφορες ανατομικές δομές έχουν αυτήν τη μορφή. Η ίδια η ανάπτυξη είναι συνέπεια της ιστορίας –της επικράτησης των ζωντανών οργανισμών – και των απαιτήσεων που έχει το έμβρυο για θρέψη και επιβίωση. Το βιβλίο αυτό δεν είναι βιβλίο Εμβρυολογίας ή Εξελικτικής Ανθρωπολογίας, κατά περίσταση γίνονται, όμως, κάποιες αναφορές σε τέτοια θέματα, όπου κρίνεται ότι θα βοηθήσει.

Σχήμα 1.1 Σπονδυλικά επίπεδα και επιφανειακά σημεία χρησιμοποιώντας τη χοληδόχο κύστη και το ήπαρ ως παραδείγματα.
(Α) Κορμός: μέση οβελιαία τομή. (Β) Κορμός: πρόσθια όψη.

Ανατομικές παραλλαγές

Κατά τη μελέτη της Ανατομίας ή κατά την εξέταση ενός ασθενούς θα πρέπει να έχετε στο μυαλό σας ότι υπάρχουν ανατομικές παραλλαγές και ότι σε κάποια όργανα και συστήματα, για παράδειγμα σε φλέβες του επιπολής φλεβικού δικτύου, οι παραλλαγές είναι συχνό φαινόμενο. Υπάρχει, παρ' όλα αυτά, μια συγκεκριμένη, «μέση» μορφολογία που περιγράφεται σε αυτό το βιβλίο και με αυτή θα πρέπει να εξοικειωθείτε.

Επώνυμα ανατομικά μόρια

Η γωνία του Louis, το τρίμα του Winslow, η νόσος του Hirschsprung – ποιοι είναι αυτοί οι άνθρωποι; Γιατί επικοινωνούμε χρησιμοποιώντας τα ονόματά τους; Τέτοια

ονόματα χρησιμοποιούνται συχνά στην Ιατρική, παρά τις έντονες προσπάθειες που έκαναν κάποιοι κύριοι και κυρίες για να τα καταργήσουν. Μας υπενθυμίζουν την ιστορία αυτών των προσωπικοτήτων, ενώ μερικές φορές είναι κι ευκολότερα στην προφορά από τα κανονικά ονόματα. Στο βιβλίο αυτό αναφέρονται τα ονόματα των επωνύμων των επιστημόνων που χρησιμοποιούνται πιο συχνά, ενώ δίνονται μαζί και τα κανονικά ονόματα. Τέτοια ονόματα θα ακούσετε, αργά ή γρήγορα, και από άλλους, οπότε καλύτερα να τα ξέρετε. Μερικοί εξεταστές μπορεί να σας ρωτήσουν ποιος ήταν ο ένας και ο άλλος (αν και δε θα έπρεπε). Εάν δεν το γνωρίζετε, απλά απαντήστε «ένας ιατρός από το Δουβλίνο τον 19ο αιώνα». Θα μένατε έκπληκτοι αν μαθαίνατε πόσοι πολλοί ήταν και αμφιβάλλω αν ο εξεταστής θα είναι αρκετά σίγουρος, ώστε να σας αμφισβητήσει, ακόμη και αν μπλοφάρετε.

Ανατομικοί όροι και η ανατομική θέση

- 2.1 Ανατομική θέση
- 2.2 Ενικός και πληθυντικός
- 2.3 Στην καθομιλουμένη ή σωστή ορολογία;

Γενική επισκόπηση

Η μελέτη των επιστημών υγείας εμπεριέχει και το να μάθει κανείς μα καινούργια γλώσσα· από αυτήν την περισσότερο από το 50% αποτελεί η ανατομική ορολογία. Είναι, λοιπόν, επιθυμητή αλλά και αναγκαία μια σύντομη «περιήγηση» στις λέξεις και τη γραμματική των ανατομικών όρων. Ο Πίνακας 2.1 παραθέτει μερικές από τις λέξεις, τα προθέματα και τις καταλήξεις που συναντάμε πιο συχνά και που μάλλον δεν έχετε συναντήσει προηγουμένως στο βιβλίο αυτό.

Μαθησιακοί στόχοι

Θα πρέπει:

- να μπορείτε να περιγράψετε και να δείχνετε την ανατομική θέση
- να μπορείτε να προσδιορίζετε τα επίπεδα: στεφανιαίο, οβελιαίο, εγκάρασιο
- να έχετε αφομοώσει τους ανατομικούς όρους του Πίνακα 2.1 και να έχετε μπει στη λογική τους
- να προσπαθείτε να ξεχωρίσετε και να κατανοείτε τα διαφορετικά στοιχεία που συνθέτουν τους ανατομικούς και, γενικά, τους ιατρικούς όρους.

2.1 Ανατομική θέση

Για πολλές λέξεις και περιγραφές, προϋπόθεση είναι η χρήση μιας δεδομένης θέσης αναφοράς σε σχέση με την οποία ορίζονται οι επιφάνειες και οι κινήσεις κάθε φορά. Στην ανατομική θέση (θέση αναφοράς), το ανθρώπινο σώμα απεικονίζεται σε ορθά θέση με τις παλάμες των χεριών να κοιτούν προς τα εμπρός. Αυτή η θέση αναφοράς χρησιμοποιείται άσχετα από τη στάση: η άκρα χείρα είναι πάντοτε σε απόσταση από τον ώμο και η κεφαλή πάντοτε σε ανώτερη θέση από το στήθος, ακόμη και αν είναι κανές σε κατακόρυφη θέση, με το κεφάλι κάτω και τα πόδια επάνω.

Σχέσεις: προσοχή!

Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται πάρα πολύ. Σημαίνει απλώς γεωγραφική γειτνίαση και δεν αφορά σε ομοιότητες. Ανατομικές δομές που έχουν ανατομική σχέση μεταξύ τους μπορεί να έχουν ομοιότητες (π.χ. το αστρικό τόξο και το τόξο της πνευμονικής αρτηρίας) ή μπορεί να μην έχουν (αστρικό τόξο και τόξο του αριστερού κύριου βρόγχου). Ο οισοφάγος έχει ανατομική σχέση με τον αριστερό κόλπο της καρδιάς – είναι σε πολύ κοντικές περιοχές (κι αυτό μπορεί να έχει και κλινική σημασία), αλλά δεν έχουν καμία ομοιότητα στη δομή και τη λειτουργία.

Επίπεδα και κινήσεις (Σχ. 2.1, 2.2)

Μελετήστε τα Σχήματα 2.1 και 2.2 και κατανοήστε τη σημασία των όρων· θα τα χρειαστείτε στην κλινική πράξη.

2.2 Ενικός και πληθυντικός

Πολλοί ανατομικοί και ιατρικοί όροι από την ελληνική και τη λατινική γλώσσα χρησιμοποιούνται και διεθνώς. Μερικά παραδείγματα τέτοιων ελληνικών ανατομικών όρων, σε ενικό και πληθυντικό, παρατίθενται στον Πίνακα 2.2. Θα χρειαστεί να γυρίζετε στον πίνακα πολλές φορές: η εξοικείωση με τέτοιους ανατομικούς όρους θα σας βοηθήσει να προβλέψετε και το νόημα ξένων λέξεων της διεθνούς βιβλιογραφίας που συναντάτε για πρώτη φορά.

2.3 Στην καθομιλουμένη ή σωστή ορολογία;

Όταν στέκεται κανές στην ανατομική θέση (αναφοράς), η κεφαλή βρίσκεται σε ανώτερη θέση από το στήθος. Στην καθομιλουμένη λέμε ότι το κεφάλι βρίσκεται πάνω από το στήθος. Οι αυστηροί ανατόμοι αποδοκιμάζουν τέτοιες λέξεις της καθομιλουμένης, όμως αυτές χρησιμοποιούνται συχνά. Στο βιβλίο αυτό χρησιμοποιώ, κατά περίπτωση, την αυστηρή ανατομική ορολογία ή λέξεις της καθομιλουμένης, όπως μου ταιριάζει καλύτερα. Γενικά, προτιμώ να χρησιμοποιώ λέξεις της καθομιλουμένης, αφού ελπίζω ότι το να μπορεί να διαβάζει κανές εύκολα και να κατανοεί κάτι είναι σημαντικότερο από το να λεπτολογεί σχολαστικά. Θα πρέπει, όμως, να θυμάστε ότι το πράγμα αλλάζει και η χρήση της σωστής ανατομικής ορολογίας αποκτά μεγάλη σημασία κατά την κλινική εξέταση του αρρώστου.

Δύο: Ανατομικοί όροι και η ανατομική θέση

Πίνακας 2.1 Λέξεις, προθέματα και καταλήξεις που χρησιμοποιούνται συχνά

Ανατομικός όρος	Σημασία και παραδείγματα
απ-	Μακριά από. Απάγω: μετακινώ μακριά από τη μέση γραμμή
προσ-	Προς, προς τα. Προσαγωγή: μετακινώ προς τη μέση γραμμή
αδενο-	Που σχετίζεται με αδένα
προσαγωγός, κεντρομόλος	Που έχει πορεία προς το κέντρο. Κεντρομόλος νευρική ώση: προς τον εγκέφαλο και τον νωπιάλιο μυελό
αναστόμωση	Δίκτυο (συνήθως από αρτηρίες ή φλέβες) που δέχεται κλάδους από περισσότερα του ενός ανατομικά μόρια (πληθ. αναστομώσεις)
πρόσθιος	Εμπρός (σε συνάρτηση με την ανατομική θέση αναφοράς)· βλ. κοιλιακός
-βλάστη	Αρχέγονο κύτταρο ή δομή, από το οποίο προκύπτει άλλος τύπος κυττάρου ή δομή. Οστεοβλάστη: αρχέγονο κύτταρο σχηματισμού του οστού· βλ. -κύτταρο
βραχιόνιο	Που αναφέρεται στον βραχίονα
βραγχιακό	Που σχετίζεται με την είσοδο του πεππικού συστήματος και προέρχεται από αρχέγονες δομές του στοματοφάρυγγα. Στα ψάρια οι βραγχιακές δομές είναι η εξέλιξη της αναπνευστικής συσκευής τους
βρογχικό	Που αναφέρεται σε βρόγχο
καρκίνος	Κακοίθης όγκος
καρκίνωμα	Καρκίνος επιθηλιακής προέλευσης (σπανιότερα του συνδετικού ιστού)
καρδιακό	Που αναφέρεται στην καρδιά
ουραίο	Πιο κοντά στην «ουρά» (ή εκεί που θα ήταν η ουρά). Οι νεφροί βρίσκονται σε ουραία θέση (κάτω και πίσω) σε σχέση με το διάφραγμα
κεφαλικό	Πιο κοντά ή που σχετίζεται με την κεφαλή
στεφανιαίο	Επίπεδο που εκτείνεται από τη μία άκρη στην άλλη και χωρίζει την ανατομική δομή, τέμνοντάς την, σε πρόσθιο και οπίσθιο τμήμα (όχι υποχρεωτικά του ίδιου μεγέθους)
κρανιακό	Πιο κοντά στο κρανίο, κεφαλικώς
-κύτη, κύτταρο	Ωριμό κύτταρο. Οστεοκύτταρο: ο τύπος του κυττάρου που βρίσκουμε στα οστά, οστικό κύτταρο· βλ. -βλάστη
εν τω βάθει	Στο βάθος, μακριά από την επιφάνεια (βλ. επιφανειακό)
μακριά από	Μακρύτερα από, σε απόσταση από. Ο άκρος πους είναι μακριά από τον μηρό (βλ. εγγύς)
ραχιαίο	Προς τα πίσω (σε σχέση με την ανατομική θέση αναφοράς), παρόμοιο με τον όρο «οπίσθιο» σε ορθία θέση
-εκτομή	Αφαίρεση. Σκωληκοειδεκτομή: αφαίρεση της σκωληκοειδούς απόφυσης
απαγωγός, φυγόκεντρος	Με πορεία προς την περιφέρεια. Φυγόκεντρα νευρικά ερεθίσματα: με κατεύθυνση από το κεντρικό νευρικό σύστημα προς την περιφέρεια
ενδο-	Στο εσωτερικό. Ενδοκάρδιο: εσωτερική επιφάνεια της καρδιάς. Ενδομήτριο: εσωτερική επιφάνεια της μήτρας. Ενδοσκόπηση: κοιτάζοντας, εξετάζοντας το εσωτερικό των οργάνων
ενδοκρινής	Έκκριση από ένα κύτταρο στα αιμοφόρα αγγεία του (βλ. εξωκρινής)
επι-	Στην επιφάνεια του... Επιθήλιο: όλες οι εξωρικές επιφάνειες. Επιδερμίδα: το επιθήλιο του δέρματος
ανάσπαση τού εξω χείλους	Στροφή του πέλματος του ποδιού προς τα εξω (επί τα εκτός)
εξ-	έξω από
εξωκρινής	Έκκριση από ένα κύτταρο ή ομάδα κυττάρων μέσα σε έναν πόρο για μεταφορά του εκκρίματος σε άλλη περιοχή (βλ. ενδοκρινής)
εκτείνω	(Συνήθως) τεντώνω
εξω-	Εξωτερικώς, έξω από. Εξωκαψικός: έξω από την κάψα
Περιτονία	Δύο έννοιες: 1) Χαλαρός συνδετικός και λιπώδης ιστός, ποικιλου πάχους: επιπολής περιτονία, προσπονδυλική περιτονία. 2) Αρκετά σκληρή ταινία ή μεμβράνη: εν τω βάθει περιτονία, θωρακοκλειδική ταινία
δειμάτιο	Ομάδα νευραξόνων που όλοι εξυπηρετούν παρόμοιες λειτουργίες (σαν τη νευρική οδό)
κάμπτω	(Συνήθως) διπλώνω
φίστουλα	Τεχνητή επικοινωνία, συρίγγιο μεταξύ δύο κοιλοτήτων που καλύπτονται από επιθήλιο

Πίνακας 2.1 (Συνέχεια)

Ανατομικός όρος	Σημασία και παραδείγματα
τρήμα	Ανοιγμα, κενό, δίοδος (π.χ. μέσω ενός οστού)
βόθρος, βοθρός	Εντύπωμα, κοιλότητα, λακκούβα
γάγγλιο	Διόγκωση. Ειδικά για το νευρικό σύστημα, που είναι η πιο συχνή χρήση του, γάγγλιο είναι ένα σύνολο σωμάτων νευρικών κυττάρων στο περιφερικό νευρικό σύστημα. Μπορεί να πρόκειται για αισθητικό γάγγλιο (χωρίς συνάψεις) ή για ένα γάγγλιο του αυτονόμου νευρικού συστήματος (βλ. πυρήνας)
έλικα	Έπαρμα του εγκεφαλικού ιστού ανάμεσα σε δύο αύλακες (βλ. αύλακα)
αιμο-	Που αναφέρεται στο αίμα. Αιμόσταση: επιβράδυνση ή κατάργηση της ροής του αίματος
πύλη	Θέση ή περιοχή όπου εισέρχονται αγγεία και νεύρα
υπερ-	Αύξηση, προς τα πάνω. Υπερπλασία: αύξηση του αριθμού των κυττάρων (από αύξηση της κυτταρικής διαιρεσης). Υπερτροφία: αύξηση του μεγέθους (βλ. υπο-)
υπο-	Μείωση, προς τα κάτω. Υπογάστριο: κάτω από την περιοχή του στομάχου. Υποπλασία: μείωση του αριθμού των κυττάρων (από μείωση της διαιρεσης των κυττάρων), βλ. υπερ-
κατώτερος	Κάτω (σε συνάρτηση με τη θέση αναφοράς)
χοάνη	Κοιλότητα ή τμήμα της με σχήμα σαν χωνί
μεταξύ	ανάμεσα
ενδο-	Εντός, στο εσωτερικό, ανάμεσα. Ενδοκαψικός: μέσα στην κάψα, στο εσωτερικό της
ανάσπαση τού έσω χείλους	Στροφή του πέλματος του άκρου ποδός προς τα έσω (έσω στροφή)
-ίπιδα	Φλεγμονή. Γαστρίπιδα: φλεγμονή του στομάχου. Αρθρίπιδα: φλεγμονή μιας άρθρωσης
λαπαρο-	Κοιλία. Λαπαροτομία: διάνοιξη της κοιλίας. Λαπαροσκόπηση: κοιτάζοντας το εσωτερικό της κοιλίας
επί τα εκτός	Μακρύτερα από τη μέση γραμμή, προς τα έξω (βλ. επί τα εντός)
σύνδεσμος	Συντερικός ιστός που συνενώνει δύο ή περισσότερα ανατομικά μόρια (συνήθως)
όριο	Χειλος, άκρο, παρυφή, π.χ. του ωοειδούς τρήματος
αυλός	Κεντρική κοιλότητα ενός σωληνώδους σχηματισμού (αρτηρίας, φλέβας, εντέρου)
δίοδος	Πέρασμα, πόρος, μονοπάτι
επί τα εντός	Πιο κοντά στη μέση γραμμή, προς τα μέσα (βλ. επί τα εκτός)
μέσο	Στη μέση γραμμή
μέσο-	Ενδιάμεσα
-μήτριο	Μητρικός, που αναφέρεται στη μήτρα. Ενδομήτριο: εσωτερικό της μήτρας. Μυομήτριο: μυϊκό τοίχωμα της μήτρας
βλέννη	Κολλώδες υγρό που παράγεται από αδένες. Η βλέννη είναι ουσιαστικό
βλεννώδης	Κολλώδης (επίθετο)· βλ. ορώδης
μυο-	Μυς. Μυοκάρδιο: καρδιακός μυς
πυρήνας	Ειδικά για το νευρικό σύστημα, ο πυρήνας είναι ένα σύνολο σωμάτων νευρικών κυττάρων στο κεντρικό νευρικό σύστημα (εγκέφαλος και νωτιαίος μυελός), που έχουν όλα παρόμοια λειτουργία, βλ. γάγγλιο
-ωμα	Ογκωμα, διόγκωση (ογκίδιο, όχι απαραίτητα κακόθεση). Λίπωμα: όγκος από λιπώδη ιστό. Οστέωμα: όγκος οστού. Λέμφωμα: όγκος του λεμφικού ιστού. Μελάνωμα: όγκος από μελανοκύτταρα. Ομοίως και για τους κακοήθεις όγκους. Καρκίνωμα: κακοήθης όγκος από παράγωγα του επιθηλίου (της επιφλεγματικής). Σάρκωμα: κακοήθης όγκος του συνδετικού (μη επιφανειακού) ιστού (οστίτη, μυϊκού ή λιπωδού ιστού)
-στομία	Δημηουργία ενός μόνιμου ανοίγματος, διεκβολή. Κολοστομία: μόνιμη (ή και προσωρινή) διεκβολή του κόλου εντέρου στην επιφάνεια της κοιλίας. Τραχειοστομία: μόνιμη ή προσωρινή διάνοιξη της τραχείας
-τομή	Δημηουργία μιας μικρής οπής ή ενός προσωρινού (σε επείγουσες καταστάσεις) ανοίγματος. Λαρυγγοτομή: επείγουσα δημιουργία ανοίγματος στον λάρυγγα
παρα-	Στο πλάι, παραπλεύρως. Παρασπονδυλικά: στο πλάι της σπονδυλικής στήλης
τοιχωματικός	Που αναφέρεται στα τοιχώματα μιας κοιλότητας
περί-	Γύρω ή κοντά. Περιόστεο: μεμβράνη που καλύπτει την επιφάνεια του οστού
πλέγμα	Δίκτυο

AÚO